

Данијела М. Јањић¹
Универзитет у Крагујевцу
Филолошко-уметнички факултет
Одсек за филологију
Катедра за италијанистику

ЛЕОПАРДИЈЕВА ПОЕЗИЈА КАО АУТОНОМНИ СТВАРАЛАЧКИ ЧИН У КОНТЕКСТУ ИДЕОЛОШКИХ ОПТИМИЗАМА 19. ВЕКА

Непролазност поезије Ђакома Леопардија лежи у аутономији његовог стваралаштва, које се јасно одваја од оптимизама његовог доба и издваја као песимистично, али се не може у потпуности одредити ни као такво. На примерима песничких састава *Нотна њесма једној њасџири лушалице у Азији* и *Жуква или цвијет њусџиње*, у овом раду се указује на поруке које Леопарди оставља читаоцима кроз примећивање лепоте у природи где је положај човека неизвесан и без очекиваног значаја. Кроз њих се кристалише Леопардијева поетика као одговор на оптимизме његовог доба и као позив читаоцу да се не зауставља на копрени песимизма која прекрива Леопардијеву мисао. Сагледана у таквој потпуности, Леопардијева поезија показује се као аутономни стваралачки чин песника који је желео да у поезији сачува лепоту.

Кључне речи: Ђакомо Леопарди, оптимизми 19. века, аутономија песничког стваралаштва, лепота поезије

ЛЕОПАРДИЈЕВ АУТОНОМНИ СТВАРАЛАЧКИ ЧИН И ЛЕПОТА

Између различитих начела позитивизма и спиритуализма у 19. веку створен је велики простор идеја и поставки које су појединцу могле да понуде разнолика објашњења за све оно што сам себи није могао да објасни, а што му је уливало страх или за шта му био потребан ослонац у стварању или у свакодневном животу. Такву климу због разних могућности дијалога како у рационалној, тако и у духовној сфери живота, можемо да сматрамо оптимистичном, јер су позитивизам и спиритуализам у својим начелима вођени идејом сазнавања како би се достигли нови нивои истинитије или дубље спознаје природе, бића, бивствовања. Чини се да је сваки појединац могао да одабере једно од два поља у којима би развијао своје мишљење, свој унутрашњи живот и однос са спољашњим светом и природом, али то се није нужно дешавало.

¹ danijelajanjic@filum.kg.ac.rs

На пример, и Шопенхауерова филозофија нудила је просторе песимизма као општег погледа на свет, друштво и човечанство. Они који се нису сасвим уклапали у идеолошке оптимизме 19. века, приближавани су Шопенхауеровом песимизму или песимизму уопштено.

Ђакомо Леопарди, један од највећих италијанских песника и мислилаца, своју поетику у прозним текстовима развио је у стамен филозофски систем који се у основи одређује као песимистички. У контексту идеолошких оптимизама Леопардијевог доба, његова поезија, такође, одсликава меланхолију и безнађе по питању могућег индивидуалног или колективног бољитка или по питању налажења одговора на духовне недоумице које људи одувек покушавају да одгонетну. Ипак, гледано испод површине очигледних тема и описа, често повезиваних са Леопардијевим усамљеничким животом и слабашним здрављем као покретачима његовог стварања, у тананим превојима стихова мекоћа и сета пре указују на песника који свет око себе доживљава као место у које би желео да се уклопи, иако не очекује да ће он бити бољи; и Леопардијев однос према природи испуњен је дубоким, исконским разумевањем, па је у неким тренуцима чак и идиличан.

О сложености Леопардијевог доба и Леопардијеве појаве у њему, врло детаљно говори Франческо Де Санктис, књижевни критичар из 19. века, који је могао, иако млађи од Леопардија, веома добро да разуме ту епоху и да је сагледа при њеном измаку:

„Метафизика се у сукобу са теологијом изнурела у овом покушају измирења. Разноликост система пољуљала је поверење у саму науку. [...] Нестала је вера у откровење: а онда и у саму филозофију. Тајанственост се опет појавила. Филозоф је знао колико и пастир. Одјек те тајанствености био је Ђакомо Леопарди у својој усамљености и у свом болу. Његов скептицизам наговештава распршивање овог теолошко-метафизичког света, и свечано започиње владавину јалове истине, стварности. Његове *Песме* су најдубљи и најскривенији гласови оног напорног преласка, који се звао деветнаести век. У њима се види изузетно развијен унутрашњи живот. Оно што је важно, није бриљантна спољашњост тог века напретка, и не без ироније у њима се говори о «напредној будућности» човечанства. Оно што је важно јесте истраживање сопствених недара, унутрашњег света, врлине, слободе, љубави, свих идеала религије, науке и поезије, сенки и илузија пред његовим разумом и које му ипак греју срце, и не желе да се угасе.” (Де Санктис 2006: 977–978)²

2 Изворни текст: „La metafisica in lotta con la teologia si era esaurita in questo tentativo di conciliazione. La molteplicità de' sistemi avea tolto credito alla stessa scienza. [...] Mancata era la fede nella rivelazione: mancava ora la fede nella stessa filosofia. Ricompariva il mistero. Il filosofo sapeva quanto il pastore. Di questo mistero fu l'eco Giacomo Leopardi nella solitudine del suo pensiero e del suo dolore. Il suo scetticismo annunzia la dissoluzione di questo mondo teologico-metafisico, e inaugura il regno dell'arido vero, del reale. I suoi *Canti* sono le più profonde e occulte voci di quella transizione laboriosa che si chiamava secolo decimonono. Ci si vede la vita interiore sviluppatissima. Ciò che ha importanza, non è la brillante esteriorità di quel secolo di progresso, e non senza ironia vi si parla delle «sorti progressive» dell'umanità. Ciò che ha importanza è l'esplorazione del proprio petto, il mondo interno, virtù, libertà, amore, tutti gl'ideali

Да би се Леопардијево стваралаштво поимало у свим његовим нијансама, потребно је да се оно посматра као аутономни стваралачки чин, који јесте одговор усамљеног мислиоца на оптимизме његовог доба, али није због тога нужно увек песимистичан, колико је утемељен на независној и вишезначној поетици пуној подстицаја на размишљање. Леопарди је свету даровао поезију која се најпрецизније одређује онда када се не одређује превише, већ се уважава њена независност и јединственост:

„Песник великог образовања, меланхоличан и етеричан у исти мах, обојен својим slabим телесним склопом, изразио је песимизам високог филозофског узлета који се додирује са ведрином на својим врхунцима. Створио је оригиналан песнички облик који води порекло из најбољих класичних традиција, одупро се успешно претераном романтичарском римовању; његов песнички метар је наизглед слободан, у ствари веома рафиновано прорачунат и музикалан. Велики песник усамљености и контемплације, јединствена појава у европској поезији свога времена.” (Павловић, 2003: 378)

Аутономност Леопардијевог стваралаштва огледа се и у томе да ни у једном тренутку није у потпуности испуњен непријатељским осећањем ни према људима, ни према напретку, али ни према природи. Људи и могућност њиховог благостања били су чест предмет његовог занимања и осећао је потребу да истакне следеће: „Моја filozofija, kako se to površno gledano možda čini, i zašta je mnogi optužuju, ne vodi mizantropiji; ona naprotiv po svojoj prirodi isključuje, po svojoj prirodi nastoji da izleči, da odstrani tu zlovolju, tu mržnju [...]. Моја filozofija okrivljuje prirodu za sve [...]” (Леопарди 2005: 168). Опште предности напретка није негирао, али је посматрао стање појединца у односу на потребу за достизањем среће: „Sa usavršavanjem društva, sa napretkom civilizacije, mase dobijaju, ali pojedinac gubi: gubi na snazi, gubi u vrednosti, u savršenosti, i prema tome u sreći. Takvo je stanje modernog sveta u odnosu na antički. [...] usavršavanje čoveka je kao kod kapucinera – to jest put ispaštanja” (Леопарди 2005: 168). Религију је враћао у окриље природе: „Religije jednovremeno predstavljaju početak i glavni i najvažniji deo metafizike, ali isto tako i najintenzivniji metafizički deo same metafizike, koji pripada prirodi, redu, najprikrivenijim i najopštijim uzrocima” (Леопарди 2005: 107). Долази се до природе, којој је све потчињено, а она има само један наум и једну сврху даје свему: „Pojedinac se rađa i postoji zato da bi se produžilo postojanje [...]. Sve ovo je očigledno iz toga što se može videti da je pravi i jedini cilj prirode očuvanje vrste, a ne očuvanje pojedinca i njegove sreće; sreće koja uopšte i ne postoji u svetu [...]” (Леопарди 2005: 160). Природу не занима појединац, али зато Леопардија да и зато је

---

della religione, della scienza e della poesia, ombre e illusioni innanzi alla sua ragione e che pur gli scaldano il cuore, e non vogliono morire.” Превод са италијанског на српски је наш.

и његова поезија аутономна, индивидуална, појединачна и у поетском смислу и у њој су расејана семена наде, лепоте и среће, макар кратке. Остала је за њим као сведочанство неуморне потраге за лепим, иако Леопардијев филозофски систем не пружа оптимистичан доживљај човека, света, религије и природе. Танано прожимање поезије лепотом намерни је чин, толико аутономан и снажан у намери да не мари за потврду:

„Jedan od najvećih plodova kojem smeram i očekujem nadežno od svojih stihova jeste da mi razgaljuju starost toplotom moje mladosti i da se njima naslađujem u tome dobu, da osetim neke svete ostatke svojih minulih sećanja, u njihov unetih, da bi se sačuvala i potrajala, takoreći ostavljena na čuvanje; da uzbudim samoga sebe kada na njihov iznova dođem, što mi se često i događa, i to bolje nego kada čitam tuđe pesme. [...] Osim uspomena, razmišljanja o onome što bejah, poređenja sa samim sobom; [...] raduješ se, bez nekog drugog zadovoljstva, sem onog da si tvorac nečeg lepog na svetu; bilo ono ili ne od drugog priznato kao takvo” (Леопарди 2005: 160).

У Леопардијевим стиховима има порука које се, у тадашњем контексту идеолошких оптимизама, истичу својим указивањем на безнадежан положај и значај човека у природи. На примеру песама *Ноћна песма једног пастира лушалице у Азији* и *Жуква или цвијећу пусиине* можемо да сагледамо да те поруке извиру из Леопардијевог филозофског система, из којег смо издвојили одређене важне делове, али и из Леопардијеве потраге за лепотом и размишљањима о срећи, која је укорењена у његовим стиховима.

БОЛ И ЛЕПОТА У НОЋНОЈ ПЕСМИ ЈЕДНОГ ПАСТИРА ЛУТАЛИЦЕ У АЗИЈИ

Насупрот позитивизму, Леопарди природу посматра као биће чије тајне човек не може да докучи. Позитивистички приступ нуди могућност разумевања природе и њених механизма, док Леопарди оставља читаоца без објашњења на сва питања о природи, јер је „очување врсте” оно о чему она брине и није јој циљ да човеку открива ишта од онога што њега занима. У *Разговору Природе са једним Исланђанином* јасно се види Леопардијева мисао када Природа збори о људима:

„Da li si možda zamišljao da je svet sazdan za vaše dobro? Sad znaj, da ja u onom što činim, u svome poretku i svojim postupcima, izuzev u posebnim slučajevima, uvek sam imala i imam stav druge namere negoli da vodim računa o ljudskoj sreći ili nesreći. Kada vas na neki način, ili bilo kojim sredstvom ozleđujem, ja to i ne primećujem [...]. [...] kada bi mi došlo da istrebim ceo vaš rod, ja to ne bih ni primetila.
[...]

Ti očigledno nisi primetio da je život u celom svetu večiti krug stvaranja i razaranja, a ovo dvoje su međusobno povezani tako da se neprestano uzajamno pomažu, ne bi li se na taj način svet održao, i koji bi kada bi jedno od njih prestalo, isto tako nestao." (Леопарди 2008: 145–147)

Има у Леопардијевој прози још оваквих примера, али се песничко-ва филозофија употпуњује тек у поезији, коју је песник, како смо рекли, прожимао лепотом. Каква је то лепота, где ју је видео и какво значење и сврху јој је дао, ако у његовој поезији свуда има његовог бола и усамљености? У природи. Истој оној недокучивој која не мари за човека. У песничком саставу *Ноћна џесма једној џасшира луџалице у Азији*, пастир прича месецу о својој патњи и размишља зна ли он одговоре и како ли је њему, односно, да ли може да га разуме:

Шта радиш, ти месече на небу? реци ми шта радиш,
ћутљиви месече?

Излазиш увече, и ходиш,
посматрајући пустиње; затим починеш.

[...]

Реци ми, о месече, шта вреди
пастиру његов живот,
ваш живот вама звездама? Реци ми: куда циља
ово моје кратко лутање,
чему твоја бесмртна путања?

(Леопарди 1998: 88)

Усамљеност месеца и једноличност његовог делања довољни су пастиру да осети блискост с њим, те да препозна себе у једном делу природе и да покуша да оствари дијалог са њим. Поверава му своје најинтимније мисли о животу као патњи и у њему се јавља нада да све покреће можда неки непознат разлог постојања:

Ипак ти, вечни ходочасниче,
што си тако замишљен, можда ти схваташ

ово земаљско живљење,
патњу нашу, уздисање, шта значе;

[...]

А ти свакако разумеш
узроке ствари, и видиш плод
јутра, вечери,
немог, бескрајног тока времена.

(Леопарди 1998: 90)

Одговор који пастир прижељкује није прича о циклусу стварања и нестајања. На питање га нагони разноврсност природе и она лепота која је испуњава и која не може да се не опази, иако пастир не осећа срећу и животну радост. Ипак, пита се какво је значење лепоте природе и коме је намењено:

Ти знаш, сигурно, којој се својој слаткој љубави
смеша пролеће,
коме користи жега, и коме служи
зима са својим мразевима.
[...]
Чему толика светла?
Шта ради бескрајни ваздух,
и та дубока ведрина?
(Леопарди 1998: 90)

Песник, дакле, осећа да природа није само циклус рађања и умирања, већ на том путу који се свакодневно прелази има толико тога што нуди предах, окрепљење и задовољство. Он, међутим, не може томе да се препусти. У томе га спречава његово стање човека као мисаоног бића које свему тражи узроке и смисао и не може да буде незапослена ума:

О стадо моје што одмараш, благо теби
Што ниси свесно, верујем своје беде!
Колико ти само завидим!
Не само што за јаде
скоро не знаш;
што сваки напор, сваки бол,
сваки велики страх одмах заборављаш;
већ више зато што никада не осећаш досаду.
Када пландујеш у хладовини, на трави,
ти си мирно и задовољно;
и велики део године
проводиш без досаде у том стању.
[...]
Када би ти знало да говориш, питао бих:
реци ми: зашто док удобно
лежи, у доколици,
задовољна је свака животиња:
а мене, док се одмарам лежећи, спопада чама?
(Леопарди 1998: 91)

Ови стихови су од великог значаја за разумевање Леопардијеве мисли. Они казују да природа за песника није сурова због „очувања врсте” у којем не мари за човека, односно, не криви је због тога, јер види и благодети које она пружа у том процесу. Леопардијев доживљај природе није песимистичан, иако нема наде да ће се њен циљ променити. У њој се може наћи доста разлога за угодно бивствовање. Узрок своје „чаме”, која се и безразложно јавља, песник види у упослености свога ума и може да се наслути да за њега тражење среће није могуће у испитивању природе и чињеницама, већ у препуштању њеним лепотама:

Па и ја седим у трави, у хладовини,
а неки немир ми мрачи
ум, и као да ме нешто подбада
тако да, седећи, теже ми је него икада
да мир и место пронађем,
а ипак ништа не желим,
и до сада немам разлога за плач.
Не знам како и колико
ти уживаш: али си срећно.

[...]

Можда, крила да имам
да у облаке полетим,
и бројим звезде једну по једну,
или као гром лутам од врха до врха,
био бих срећнији, слатко стадо моје,
био бих срећнији, месече сјајни.
Или можда је моја мисао
Далеко од истине када посматра туђу судбину:

[...].

(Леопарди 1998: 91–92)

Лепота је ту и песник је примећује, мада му није могуће да јој се препусти. Ни на крају песме не долази до закључка или макар потврде свог мишљења, јер изражава сумњу у исправност свог виђења, подсећајући нас да говори о туђој судбини, о судбини животиња које не могу да му потврде да ли је у праву. Остаје са својим болом у својој усамљености, али остаје и лепота око њега.

ЛЕПОТА ПРВОБИТНОГ ЗАЈЕДНИШТВА И ЈЕДНЕ УСАМЉЕНЕ БИЉКЕ У ПЕСМИ *ЖУКВА ИЛИ ЦВИЈЕТ* *ПУСТИЊЕ*

Природу, како смо видели у Леопардијевим размишљањима, појединачно не занима, али Леопарди се томе не противи. И када увиђа њену суровост, он настоји да је прихвати и у складу са њеним посматрањем читавог људског рода као заједнице нејаких бића, чије различите жеље и тежње до ње не допиру, он увиђа могућност утехе за поједнице баш у заједништву, у подужем говору у песми *Жуква или цвијети пустиње*:

Blagorodan je onaj
što svoje smrtne zjene
dignuti smije protiv
opće sudbine, te slobodnom riječju,
istinu ne zatajiv,
priznati zlo što nam je usud dao
i nište, lomno stanje;

onaj što velik, snažan
biva u patnji, pa što bratske mržnje
i srdžbe, gore od svih
zala, neće da doda
nevolji svojoj okrivljujuć ljude
za svoj bol, jer dobro znade pravu
vinovnicu što smrtnicima majka
po porodu je, maćeha po htijenju.
[...]

Kad ovakve misli
postanu, kao što bjehu, jasne puku,
i kad užas što prvi
protiv prirode krute
sve smrtnike u društven lanac združi,
snagom istinskog znanja
bar dijelom bude vraćen, jači korijen
odanosti među ljudima,
milosrđe, pravica tad će imat [...]
(Леопарди 1964: 51–52)

Смисао заједништва врло је једноставан за Леопардија. Оно не сме да буде надахнуто ниједном људском амбицијом, већ само исконским страхом од природе, који је људе првобитно ујединио. Мисао се овде у стиховима управља ка појединцу који може да укаже на такву вредност заједнице. Тај појединац мора сасвим да буде лишен охолости, попут жукве, једине биљке која расте на обронцима Везува. Свуда око ње су докази природине суровости што је лавом све пре собом сатрла, али она нежним, мирисним жбуновима милује душу посматрача и указује на лепоту скромности, јер ни у једном тренутку не делује да пркоси природи:

A ti, o tiha žukvo,
što mirisavim grmljem
utrine ove krasiš,
i ti ćeš tako nesmiljenoj sili
podzemnog ognja uskoro podleći
što, svrćuć se na mjesta
već znana, svoj će lakom prostrijet pokrov
nad tvojim nežnim žbunjem. Pa ćeš sviti
bez otpora pod samrtnim bremenom
tvoju nevinu glavu
koju ti dosad kukavički nikad
prignula nisi uzalud se moleć
budućem ugnjetaču; al' je nisi
s ponosom bijesnim podigla u zvijezde
nit nad pustoš sred koje
svoj zavičaj i sijelo,
ne tvojom voljom već po sudbi, imaš.

No mudrija, i manje
nemoćna si no čovjek, jer si znala
da tvome rodu vječnost
ni priroda, ko ni ti, nije dala.
(Леопарди 1964: 51–52)

Природа је човеку сурова, али у њеној лепоти крију се поруке које му могу олакшати бивствовање. Било да је то лепота хлада и тренутак доколице, којима се стадо, које, између осталог, представља симбол заједништва и блакости, препушта у *Ноћној џесми једној џасшира лушлице у Азији*, било да је то мирно и тихо битисање жукве, природа кроз лепоту своје поруке оставља свуда, а песник нам их преноси и оне у његовој поезији граде чврст систем погледа на човекову судбину.

ЛЕПОТА И СНАГА ЛЕОПАРДИЈЕВЕ БОЛНЕ МИСЛИ

Лепоту, дакле, није тешко наћи у Леопардијевим стиховима, иако је Леопардијева мисао болна. Реч је о ненаметљивој, али снажној лепоти која можда није оптимистична, али је охрабрујућа и крепи својом стаменошћу:

„Усамљеник, скептичан и обузет болом, Леопарди нам нуди излаз из кризе хуманизма и вредносних идеала. Он се обраћа појединцу, упућује га ка ослобађању од система и ка продубљивању човековог сопственог осећања егзистирања. [...] Иако скептик, он нас тера да верујемо. Пошто га прочитамо, не можемо а да се не осетимо боље. Истовремено, дубоко у његовим мислима налазимо неку недокучиву храброст која је постојанија и несаломивија од ма којег фаталног закона нужности. [...] пред нама јесте песимистичка мисао, али њена завршна порука никако није песимистичка. То је мисао која разгрће таму света и изазива у нама луцидност, тако неопходну.” (Узелац 2011: 140)

У периоду који је нудио своје оптимизме, Леопарди је писао поезију која се није напајала на изворима оптимизма, али није ни преплављена непопустљивим песимизмом. Испуњена је болним мислима, али и лепотом, која је непролазна као и она сама.

НЕОПХОДНОСТ ТРАЖЕЊА ЛЕПОТЕ У ЛЕОПАРДИЈЕВОЈ ПОЕЗИЈИ

Читаво Леопардијево стваралаштво одређује се калупима песимизма: „После Буде и Шопенхауера, Ђакомо Леопарди је један од најкарактеристичнијих представника концепције песимистичког гледања на свет и живот и, у исти мах, један од најузвишенијих и најпле-

менитијих проповедника трпљења и резигнације” (Милутиновић 1930: 34). Овакав приступ је исправан и неминован, јер читава Леопардијева мисао уистину није испуњена надом и ентузијазмом, али тек у контексту идеолошких оптимизама, када се запитамо шта је Леопарди желео да поручи својим читаоцима, нагнани смо да потражимо зрнца наде и охрабрења. Тада увиђамо да су она носиоци лепоте у Леопардијевим стиховима. Код Леопардија не може да се тражи оптимизам, али може да се тражи лепота и само тада се увиђа потпуни смисао његове поезије. Леопарди је желео своје добу да одговори, доследно својим сумњама и истовремено са бригом о судбини људи и света. У томе се састоји универзалност његове поезије, у туробности и лепоти, које прате сваког човека. Због тога је Леопарди песник чија је реч наставила да одзвања и кроз потоње епохе.

Литература

Де Санктис 2006: F. De Sanctis, *Storia della letteratura italiana*, introduzione di R. Wellek, note di G. Melli Fioravanti, Milano: Mondolibri.

Леопарди 1964: Ђ. Leopardi, *Pesme i proza*, izbor, beleške i pogovor S. Musić, Beograd: Rad.

Леопарди 1998: Ђ. Леопарди, *Почивај заувек уморно срце моје*, избор, превод и белешке Д. Мраовић, Београд: Verzal Press.

Леопарди 2005: Ђ. Leopardi, *Zibaldone misli*, prevod, pogovor i beleške A. V. Stefanović, Beograd: „Filip Višnjić”.

Леопарди 2008: Ђ. Leopardi, *Mali moralni ogledi*, prev. i prir. A. V. Stefanović, Beograd: „Filip Višnjić”.

Милутиновић 1930: Н. Милутиновић, *Ликови из сџраних књижевности*, Београд: Издавачка књижарница „Скерлић”.

Павловић, 2003: М. Павловић, Белешке о песницима, у: М. Павловић (саставио), *Песништво европског романтизма: антологија*, Београд: Гутенбергова Галаксија, 371–385.

Узелац 2011: Н. Узелац, Песник филозоф, у: Ђ. Леопарди, *Дневник прве љубави & Мисли*, прев. Н. Узелац, Београд: Службени гласник, 137–140.

Danijela M. Janjić / LA POESIA DI LEOPARDI COME ATTO AUTONOMO DI CREAZIONE NEL CONTESTO DEGLI OTTIMISMI IDEOLOGICI DELL’OTTOCENTO

Riassunto / L’eternità della poesia di Giacomo Leopardi sta nell’autonomia della sua creazione che si distacca nettamente dagli ottimismo della sua epoca e si delinea come pessimistica, però tuttavia non si deve leggere sempre e solo come frutto del pessimismo del poeta. Il presente saggio si concentra sui componimenti *Canto notturno di un pastore errante dell’Asia* e *La ginestra o il fiore del deserto* e in essi si cercano i messaggi che Leopardi tracciava nella bellezza della natura dove la posizione dell’uomo è incerta, senza importanza desiderata. Attraverso quei messaggi la poesia di Leopardi si cristallizza come risposta agli ottimismo dei suoi tempi e come invito al lettore a non fermarsi sul velo del pessimismo che copre il pensiero di Leopardi. Compresa in

questo modo, la poesia di Leopardi si rivela un atto autonomo di creazione del poeta che ha voluto conservare la bellezza nella sua poesia.

Parole chiave: Giacomo Leopardi, ottimismo dell'Ottocento, autonomia della creazione poetica, bellezza della poesia

Примљен: 3. априла 2022.

Прихваћен за штампу априла 2022.